

FÖRBUNDET FÖR
EKO
PARKEN

Värna · Vårda · Visa

Program för Ekoparken

Ekoparken i Stockholm

© Förbundet för Ekoparken 2000
Illustrationer: Monica Eriksson ILLUME
Skriften är tryckt på miljövänligt papper

Ekoparken

- ☛ är ett sammanhängande natur- och kulturområde i och intill storstaden Stockholm
- ☛ omfattar Skeppsholmen, Kastellholmen, Fjäderholmarna, Södra och Norra Djurgården, Lill - Jansskogen, Haga - Brunnsviken, Ulriksdal och Sörentorp.
- ☛ hyser ett rikt fågelliv med minst 250 olika arter
- ☛ bebos av åtta olika arter fladdermöss
- ☛ speglar de kungligas intressen: från Kristinas hetsjakter med lejon och Karl XI:s hjortuppfödning till Gustav III:s förkärlek för italienska och engelska parker
- ☛ rymmer de kungliga slotten Rosendal, Haga och Ulriksdal
- ☛ omfattar även Ladugårdsgärde med sin historia från militärövningar och parader till arbetarrörelsens 1:a maj - tåg
- ☛ uppmärksammades redan 1913 genom en motion i riksdagen av Karl Starbäck, som "ville värna om den oförstörda naturen". Den oförstörda naturen var då minst dubbel så stor som idag

Innehåll:

Bakgrund	sid 3.
Historiskt landskap	sid 6.
Naturvärden	sid 8.
Kulturvärden	sid 9.
Principprogram	sid 10.
Handlingsprogram	sid 17.

Värna – Vårda – Visa

Program för Ekoparken

Ekoparken är en unik mosaik av naturområden, bebyggelsemiljöer och verksamheter i ett geografiskt sammanhängande område i Stockholm, från Södra Djurgården över Haga till Ulriksdal (se karta). Begreppet Ekoparken är dels detta område, dels en idé om hur förändringar som görs i och omkring Ekoparken ska förhålla sig till parkens natur- och kulturvärden.

Ekoparken är ett vidare geografiskt område än **Nationalstadsparken Ulriksdal-Haga-Brunnsviken-Djurgården**, vars status angivits i lag. Lagen reglerar även förhållandena i nära anslutning till nationalstadsparken. Dessa områden kallas **buffertzonen**. Naturområdena i Ekoparken är en viktig del av Stor-Stockholms grönsstruktur, de tio gröna kilarna, där den innersta delen av Järvakilen utgörs av Ekoparken.

Programmet är ett viktigt dokument baserat på erfarenheter från en lång process för att få området skyddat. Programmet har diskuterats i flera år vid årsmöten och ordförandekonferenser och bearbetats av särskilt utsedda arbetsgrupper och språkgranskare. Den version som här framläggs antogs vid en extra förbundsstämma 1999-10-14. Programmet består av två delar, ett principprogram och ett handlingsprogram. Handlingsprogrammet kommer fortlöpande att revideras.

Förbundet för Ekoparken är en sammanslutning av ett fyrtiotal ideella föreningar som arbetar inom Ekoparken. Detta program syftar till att klargöra förbundets principer och målsättningar samt att lägga en grund för ett gemensamt agerande för bevarande och utveckling av Ekoparken, d.v.s. för att **värna, vårda och visa** parken.

Bakgrund

Från kunglig jaktpark till lagreglerad Ekopark

Arbetet med att för samtiden och eftervärlden bevara det unika landskapet från Södra Djurgården med Fjärderholmarna till Ulriksdal och Sörentorp har en lång tradition som fått sitt senaste och tydligaste uttryck genom ett lagstadgat skydd. Området innehåller en storartad engelsk park, som söker sin like i världen, en barockpark, en jaktpark och en folklustpark med världens första friluftsmuseum.

Oerhört slående och imponerande är helheten av vattenlandskap och skogar från Östersjön rakt genom huvudstaden med Lilla och Stora Värtan, Stocksundsviken, Husarviken, Laduviken, Brunnsviken över Hagaparken upp till Ulriksdal och Edsvikens västra strand. Här möter ett kulturlandskap av oemotståndlig skönhet och särdeles rik flora och fauna.

Redan 1913 väcktes frågan om att dra upp gränser för en bevarad, oförstörd natur på Djurgården i en riksdagsmotion av Karl Starbäck. Idag är denna fråga särskilt akut. Det område, som återstod att värna 1963 var ca en tredjedel av den fria mark, som fanns 1913. Den fick dock ett skydd då riksdagen och Stockholms kommun godkände 1963 års dispositionsplan för Djurgården. Denna har rivits upp genom påtryckningar från Stockholms politiker. Nu hotas Norra Djurgården och Brunnsvikenområdet av stora exploateringsplaner, där Stockholms kommun intar en farligt aningslös och pådrivande nyckelposition. Överst på listan står en omfattande bebyggelse i dalgången mellan Universitetet och Lappkärrsberget. Den bebyggelsen måste skrinläggas för alltid.

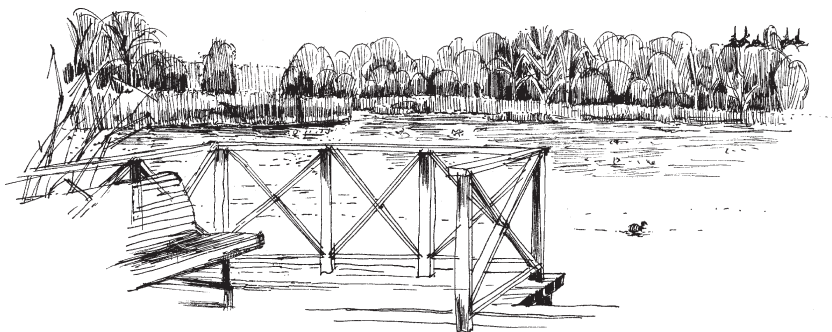

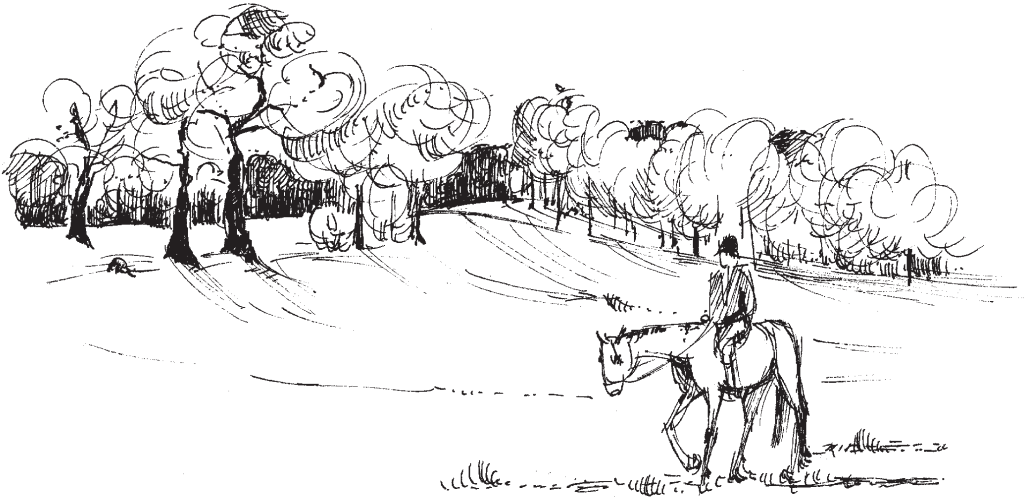
Så stod det i *Upprop för Norra och Södra Djurgården, Haga-Brunnsviken, Ulriksdal/Sörentorp* 1991. Arbetet för att uppmärksamma och bevara detta område hade då inletts av Ståthållareämbetet och Världsnaturfonden. Motioner lades också i riksdagen. Sedan dess har mycket hänt. Begreppet Ekoparken har myntats och Förbundet för Ekoparken bildades 1992 av 22 föreningar. Stockholms stad och Solna stad utarbetade på regeringens uppmaning ett *Program för planering av området Ulriksdal-Haga-Brunnsviken-Djurgården*.

Trots detta programs många förtjänster stod det klart att det föreslagna skyddet för Ekoparken var ofullständigt – det krävdes vad vi då kallade en "lex Ekoparken"! I detta avseende blev vi 1995 bönhörda genom att naturresurslagen (NRL) tillfördes en paragraf, som sedermera överförts till miljöbalken, av följande lydelse:

Området Ulriksdal-Haga-Brunnsviken-Djurgården är en nationalstadspark. Inom en nationalstadspark får ny bebyggelse och nya anläggningar komma till stånd och andra åtgärder vidtas endast om det kan ske utan intrång i parklandskap och naturmiljö och utan att det historiska landskapets natur- och kulturvärden i övrigt skadas.

Därmed fick Ekoparken ett helhetsskydd som numera står inskrivet som 7:e paragraf i miljöbalkens 4:e kapitel. Denna paragraf anger en inriktning för behandling av olika planärenden enligt plan- och bygglagen (PBL), liksom beslut om naturreservat inom ramen för miljöbalken.

Så som skyddet är utformat återstår emellertid mycket arbete för att säkerställa parkens värden. Därtill kommer att området måste vårdas och utvecklas.

Utformningen av lagen gör att dess förbud mot att bebygga parklandskap och naturmiljö och att skada det historiska landskapets natur- och kulturvärden skall tolkas strikt och att skyddet inte kan vägas mot andra riksintressen.

De ideella föreningarna har fått sin roll i sammanhanget erkänd genom ett regeringsuttalande:

Företrädare för de ideella föreningar m.m. som verkar inom nationalstadsparken bör beredas tillfälle att följa arbetet i lämplig utsträckning.

(Ur Regeringsbeslut M95/311/7: Regeringens uppdrag till Länsstyrelsen i Stockholms län i fråga om skydd, förvaltning, vård och skötsel av nationalstadsparken Ulriksdal-Haga-Brunnsvoiken-Djurgården)

Många föreningar som har intresse av och verkar inom Ekoparken har förenat sina krafter i *Förbundet för Ekoparken*. Medlemsföreningarna har tillsammans över 200.000 medlemmar.

Historiskt landskap

I och med lagstiftningen för nationalstadsparken infördes begreppet *historiskt landskap* i svensk lagstiftning. Detta begrepp står för ett vidgat synsätt jämfört med det traditionella svenska kulturmiljöbegreppet. Länsstyrelsen har påpekat i sin rapport (1996:2) till regeringen angående nationalstadsparkens skötsel att beskrivningarna av det historiska landskapets kultur- och naturvärden måste utvecklas. Exempel på frågeställningar är:

- Vilka kulturvärden finns knutna till området?
- Hur skall särskilt de immateriella kulturvärdena uppmärksammas?
- Finns det konflikter mellan olika kulturvärden?

Det är uppenbart att det finns konflikter mellan olika kulturvärden. Därför är det väsentligt att söka finna värden som är mer grundläggande än andra. Ekoparkens kulturvärden är i allt väsentligt sprungna ur landskapets osedvanliga kvaliteter. Landskapet och landskapsbilden blir därmed det mest grundläggande kulturvärdet.

Begreppet *historiskt landskap* har en nyckelfunktion i skyddsparagrafen. Eftersom *historiskt landskap* är ett nytt begrepp i den svenska lagstiftningen måste det noga analyseras, definieras samt göras känt och respekterat.

UNESCO och Europarådet definierar *historiskt landskap* (Heritage Landscape) på följande sätt:

Särskilda delar av ett landskap, formade i en kombination av människans och naturens arbete, vilka illustrerar samhällsutvecklingen och samhällsbildningar i tiden och rummet och som har uppnått socialt erkända värden i olika territoriella nivåer beroende på traditioner, kunskap, utbildningar i litterära eller konstnärliga arbeten eller på grund av historiska händelser som har ägt rum där.

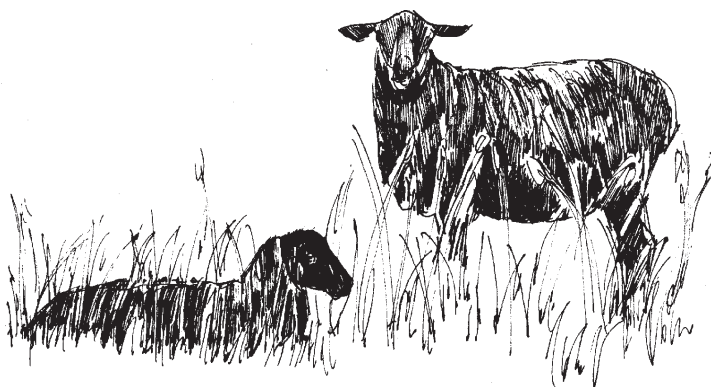
(Kulturmiljövård 5/1994)

Begreppet historiskt landskap är således vidare än begreppet *kulturmiljö* som syftar på

de spår av människans anordningar för produktion och konsumtion som avlagrats över tid, betraktade som helheter och sammanhang i landskapet. Kulturmiljön inbegriper även de icke avsedda effekter som hennes verksamhet fått. Kulturmiljöbegreppet innefattar således människans samspel med naturen. Kulturmiljöer är m a o historiska sammanhang i landskapet definierade utifrån människan.

(Kulturmiljövärd 5/1994)

En avgörande skillnad mellan historiskt landskap och kulturmiljö är att den senare är materiellt definierad och förutsätter fysiska spår i landskapet medan det historiska landskapet definieras utifrån både materiella och immateriella värden. Ekoparken motsvarar till fullo definitionen av ett historiskt landskap. Områdets synliga skönhet i form av växtlighet, djurliv, topografi, byggnader och föremål kompletteras i rikt mått av konsthistoriska, litterära, musikhistoriska, idéhistoriska, personhistoriska och andra associationer till immateriella värden. Därtill är det, i omedelbar närhet av en stor stad, hemvist för en stor mångfald av djur- och växtarter, åtskilliga av dem utrotningshotade. Denna helhet gör Ekoparksområdet unikt och omistligt både som biotop och som en plats för mångsidiga studier och rekreation.

Naturvärden

Inom Ekoparken finns en mångfald naturtyper som alla rymmer ett rikt växt- och djurliv. Tack vare det kungliga markinnehavet på Ulriksdal, Haga, Norra och Södra Djurgården har olika naturtyper bevarats till idag, såväl ekbackar, mörka barrskogar och fågelvåtmarker som anlagda parker av olika karaktär. Landskapet i Ekoparken är till stor del ett kulturlandskap, men här finns också ursprunglig natur. Marken har sedan 1700-talet varit tillgänglig för allmänheten som där kunnat söka rekreation i närheten av staden.

Ekoparksområdet är ett utomordentligt bra exempel på att även tätortsnära naturområden kan innehålla mycket stora naturvärden. Här finns många hotade växt- och djurarter vars bevarande är av intresse för hela landet.

Ekoparksområdet utgör en del av ett större sammanhängande grönstråk som sträcker sig in i staden. Detta samband är avgörande för ekoparksområdets artinnehåll men det har även stor betydelse för naturkvaliteterna i mindre naturområden och parker som ligger isolerade i stadslandskapet.

Utmärkande för ekoparksområdet är den stora utbredningen av ekdominerad ädellövskog. Områdets ädellövskogar tillhör ett av Sveriges värdefullaste bestånd för bark- och vedlevande insekter. Området är en klassisk svamplokal med många hotade arter som framförallt är knutna till ek. Fynden av insekter och svampar utgör kraftfulla indikatorer som visar på lång kontinuitet hos ädellövbestånden. Området är fortfarande tillräckligt stort för att det skall finnas en ständig tillgång till död lövved i olika nedbrytningsstadier.

(ur Naturvårdens intressen, Solna stad och Fritid Stockholm, 1992.)

Kulturvärden

Ekoparkens kulturvärden är oskiljaktigt förenade med dess naturvärden. Marken har brukats av människan under århundraden och fått sin karaktär genom ängsbruk, åkerbruk och bete. Här finns forntida gravfält som tecken på tidig bosättning.

Norra och Södra Djurgården var under lång tid *Den kungliga jakt-parken*. Många byggnader, fångstanordningar, inhägnader m.m. vittnar om denna användning, liksom en ännu idag fortlevande tradition av ridning och körning med häst och vagn. Det kungliga intresset för de stadsnära naturområdena har också givit upphov till magnifika byggnader, såsom Ulriksdal, Haga och Rosendals slott med tillhörande parker. Det finns också en mängd nedskrivna vittnesbörd om ett rikt kulturliv, inspirerat av naturens skönhet och behag. Djurgården som motiv och inspirationskälla för Bellman är välkänt. Närheten till slottet gjorde att under 1700-talets senare och 1800-talets förra hälft privata boställen uppfördes, som idag har synnerligen stort kulturhistoriskt värde. Omkring sekelskiftet 1900 uppläts mark för prinsvillorna och flera arkitektvillor på Södra Djurgården samt för institutionsbyggnader ritade av tidens ledande arkitekter i ett bälte på Norra Djurgården, nu betecknat Vetenskapsstaden.

Bebyggelsemiljöerna inom området har många byggnader med stort konstnärligt, arkitektoniskt eller historiskt värde. Vid tillkomsten av denna bebyggelse har som regel omsorg ägnats åt bevarande av naturmark, träd och vegetation samt åt byggnadernas arkitektoniska utformning. Bebyggelsemiljöerna utgör en viktig del av det historiska landskapet i Ekoparken (*Jfr prop 94/95:3, s. 33*).

Ekoparken har också betydande militärhistoriska och idrottsliga traditioner. När den sista kungsladugården lades ned övergick Ladugårdsgärde till att användas som exercisfält för de många regementen som varit förlagda i dess närhet. Exercerandet pågick i flera hundra år. Många idrotter har haft sin vagg i Ekoparken. Sveriges första fotbollsmatch stod på Ladugårdsgärde. Fiskartorpet var en av Sveriges första hoppbackar. Där den till olympiaden 1912 byggda Stadion nu finns fanns tidigare en idrottspark.

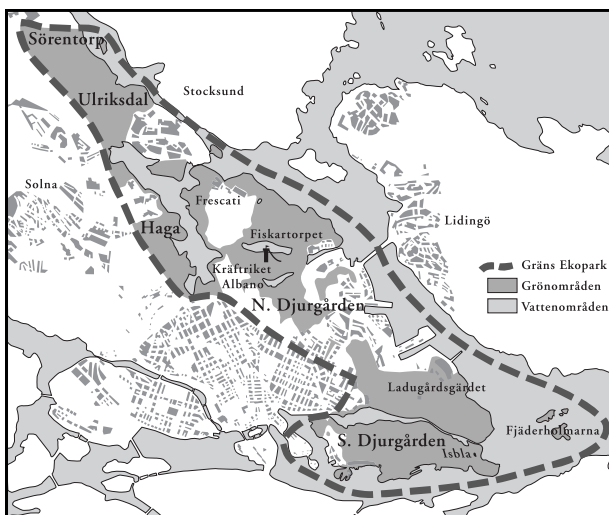
I Ekoparken utgör landskapet – föreningen av natur och kultur – ett kulturminne, som motiverar krav på bevarande.

Principprogram

Principer

Vårt arbete med Ekoparken bygger på tre viktiga principer som ansluter till *Program för planering av området Ulriksdal-Haga-Brunnsviken-Djurgården* (Stockholms stad och Solna stad, 1993):

- Området skall värnas som en unik kultur- och naturpark med till parken väl anpassad bebyggelse.
- Området skall utvecklas med sikte på biologisk mångfald samt för friluftsliv och rekreation i en omfattning och i sådana former som inte skadar områdets natur- och kulturvärden på lång sikt.
- Området och dess omedelbara omgivningar skall förbättras med avseende på trafikstörningar och andra miljöproblem.

Det finns många bra förslag i *Program för planering av området Ulriksdal-Haga-Brunnsviken-Djurgården*, bl.a. att skydda området i tre naturreservat och att kulturminnesmärka hela miljöer. Redan detta program resulterade i att en planerad bebyggelse i dalgången mellan Universitetet och Lappkärrsberget vid Bergiusvägen ej kom till stånd. Trafiklederna pekades ut som miljöproblem och programmet framhöll att trafikökningar utgör ett allvarligt hot mot natur- och kulturmiljön samt att trafikens störningar måste minska.

Till dessa tre principer vill vi lägga en fjärde:

- Exploatering i områdets närhet skall prövas med hänsyn till dess inverkan på Ekoparken.

Ekoparkens omfattning

Nationalstadsparkens areella omfattning överensstämmer till större delen men inte helt med Förbundets definition av Ekoparken. Utanför nationalstadsparken finns områden vilka bör skyddas av samma skäl som områdena inom nationalstadsparken. Sålunda bör nationalstadsparken i första hand tillföras områden med tanke på deras del i det historiska landskapet, deras kulturmiljö och deras betydelse som spridningsväg för flora och fauna.

Omland

Flera av Stockholms gröna kilar är viktiga som spridningsvägar till Ekoparken. Viktigast är Järvafältet. Men även Lidingö och Nackareservatet har betydelse för Ekoparkens flora och fauna. Detta måste beaktas i planeringen av Ekoparkens omland.

Det nära omlandet, buffertzonen, som omger nationalstadsparken måste planeras så att hänsyn tas till biologiska spridningsvägar och utseendemässiga kvaliteter. Lagen om nationalstadsparken har betydelse även i buffertzonen (prop. 1994/95:3, s.38-40). I Stockholms översiktsplan 99 anges att det ställs stora krav på utformning och planering i en zon om minst 300-400 meter från parken.

Värna

Biologisk mångfald

Bevarande och utveckling av biologisk mångfald handlar till största delen om att skapa så stora sammanhängande biotoper att olika hotade och andra arter kan överleva inom dem. Storleken kan variera beroende på vad slags art det gäller. Det är vidare nödvändigt att se sambandet mellan arterna. Den nationella hotlista som Statens Naturvårdsverk sammanställt, s.k. rödlistade arter, innehåller både växter, svampar och djur som bl.a. förekommer i Ekoparkens biotoper. Det gäller att i Ekoparken skydda dessa biotoper mot luft- och vattenföroreningar, slitage, mm.

För att den biologiska mångfalden skall kunna bevaras måste ett antal *kärnområden* för de hotade arterna säkerställas. Men detta räcker inte. I storstadens närhet blir kärnområden inte tillräckligt stora. De måste därför stå i förbindelse med varandra, vilket kräver *spridningsområden* som binder ihop kärnområdena. Utanför kärnområdena måste det finnas *buffertzoner* som mildrar oönskad påverkan på kärnområdena.

Den biologiska mångfalden kan tillgodoses genom att avsätta naturreservat eller tilldela viktiga områden någon annan form av skydd. Målsättningen är att en rik flora och fauna skall finnas på såväl Södra som Norra Djurgården. Vidare bör området Ulriksdal-Sörentorp-Tegelhagen ges ställning av ett sammanhängande naturområde. Förbindelsen med Järvafältet bör skyddas i form av ett naturreservat i Igelbäckens dalgång och avrinningsområde från Ulriksdal norrut till Säbysjön och Hansta. För att säkerställa spridningsvägarna till och inom Ekoparken måste man skydda områden som kan utgöra ekologiska länkar. I dessa områden får kvarvarande ädellövskog inte ytterligare decimeras. Alla tillfällen att återställa och biologiskt utveckla natur- och parkmark måste tillvaratas.

Även om man söker begränsa de för naturen negativa effekterna av friluftsliv och rekreation, kommer sådan inverkan troligen

ändå att ske. Om biotoper på vissa platser utarmas bör man i gengäld i andra områden påverka utvecklingen så att de får en rikare fauna och flora. Biotoper bör nyskapas och naturområden restaureras.

Den gröna markens andel av Ekoparkens totalyta får ej minskas utan skall snarare öka. Åtgärder skall vidtas som ökar den biologiska mångfalden. Om exploatering i buffertzonen genomförs som försämrar förbindelsen med omgivande grönområden krävs kompenserande åtgärder i form av exempelvis breda ekodukter.

Park- och kulturmiljöer

Det är huvudsakligen det äldre kulturarvet vi avser att värna. Detta har sin grund i en önskan att bevara hela miljöer så intakta som möjligt. Ett exempel är den gustavianska parken Haga-Brunnsviken. Men även t ex Vetenskapsstaden från 1900-talets början och funkisstaden på Gärdet och i Hjorthagen vill vi bevara. Kulturmiljöer är inte bara byggnader. Som redan framhållits är landskapet en lika viktig del av kulturmiljön.

Mötet mellan land och stad vid Norrtull-Roslagstull har säregna kvaliteter som måste värnas.

Även beträffande kulturmiljön finns anledning att definiera ett slags kärnområden, *koncentrationer* av bebyggelse och landskapselement från vissa epoker, innefattande en rik skatt av immateriella värden. Istället för buffertzoner talar vi om betydelsen av en passande *grön inramning*. Intrycket av kulturmiljön påverkas i hög grad av dess omgivning, av ljus, ljud och lukt från trafikleder och andra störande anläggningar, av stor och dominerande bebyggelse i dess närhet etc. Det är därför bebyggelsen på Nacka strand är så olycklig och det är därför som vi sade nej till Japan-skrapan vid Norrtull.

Bebyggelsemiljöer och parker av synnerligen stort kulturhistoriskt värde bör förklaras som byggnadsminne enligt kulturminneslagen.

Vårda

Parker och natur

Det behövs planer som reglerar vården av det gröna – planer som är anpassade för parkmark och för naturmark. Ekoparken har och skall ha stora inslag av ursprunglig och fritt växande natur, som ej får omvandlas till park. Andra delar skall vara park. Skötselplanerna skall ha en klar ekologisk karaktär både ifråga om inriktning och arbetsmetoder.

Många park- och naturområden behöver återställas. Detta kräver restaurerings- och återtagningsprogram. Naturvärdena skall ges en framskjuten ställning. I de *historiska parkerna* är historisk autenticitet det väsentliga. Med de historiska parkerna menas följande områden: Ulriksdal, Haga, Tivoli, Bellevue, Norra och Södra Djurgården.

Många åtgärder är små, som t.ex. att rensa stränder från vrak och skräp eller att restaurera gravmonument. Andra kan innebära stora insatser, som att åstadkomma en spridningskorridor som sammanbinder Ulriksdals slottspark med Brunnsviken genom att exempelvis överdäcka Bergshamraleden på en sträcka av 500 m.

Stränder där skrotsten tippats bör iordningställas. Nedrasade kajer och strandskoningar bör återställas.

När natur återskapas måste det göras med hänsyn till befintlig, pågående verksamhet – om det är verksamhet som på ett naturligt sätt passar i Ekoparken. Det gäller dagens kulturella yttringar i form av trädgårdsskötsel, båtsport, idrott, ridning m.m. Här föreligger konflikter som kan kräva svåra avvägningar och stor omsorg om detaljerna. Att Ekoparken lever och utnyttjas av stockholmarna är ett väsentligt inslag i en kultur- och naturpark. Bollplaner och båtuppläggningsplatser bidrar i vissa fall till livet i parken och bör då värnas, förutsatt att de hålles i gott skick. I andra fall kan de behöva omprövas.

Byggnader

Flertalet byggnader vårdas väl. Det finns dock en del byggnader som är stadda i förfall och behöver renoveras. För att vårdas kan vissa av dem behöva kompletteras. Men detta kan endast få gälla små tillbyggnader, varvid stora krav på inpassning i naturen och anpassning till existerande byggnader måste ställas. Inom området finns också en rad mycket fula och störande byggnader. Dessa bör om möjligt rivas och ev. ersättas med andra, mer anpassade till Ekoparken.

Större kompletteringar av byggnadsområden inom Ekoparken måste begränsas till områden som idag saknar större värde som natur- eller kulturmiljö och som inte med fördel kan utvecklas till sådana områden. Två områden kan accepteras för kompletteringsbebyggelse: Albano och Värtahamnen. Albano kan kompletteras om det sker med största hänsyn till den visuella inverkan på Haga-Brunnsviken. Husarviken skall återges en grön inramning, vilket bara tillåter en begränsad bebyggelse på Gasverkstomten, givetvis med bevarande av äldre, kulturhistoriskt värdefulla byggnader. Även i Frihamnen finns kulturhistoriskt intressant bebyggelse som måste bevaras.

Tillfälliga utställningsbyggnader kan accepteras. Det tillhör också Ekoparkens kultur, att hårbärgera utställningar. Man måste dock kräva att tillfälliga byggnaders utformning och placering anpassas så att de inte inverkar störande på kulturmiljön i Ekoparken.

Anläggningar inom området skall göra så tillgängliga som möjligt för allmänheten.

Visa

Rekreation, idrott och hälsa

Ekoparken är ett av stockholmarnas främsta rekreationsområden. Stora områden lämpar sig för idrott och motion. Ekoparken har stora pedagogiska värden och utgör dessutom en unik turistattraktion såväl genom sina natur- och kulturvärden som genom att vara världens första nationalstadspark. Därför är det självklart att Ekoparken skall vara tillgänglig för allmänheten.

För att Ekoparkens värden skall nå allmänheten – stockholmare, svenska och utländska turister – krävs omfattande *information*. Informationen skall kännetecknas av sakkunskap.

Att låta så många som möjligt få se och njuta av ett område som måste skyddas mot slitage och ingrepp är emellertid en intrikat uppgift. Det förutsätter att man kan finna en balans mellan tillgänglighet och det nödvändiga skyddet mot förslitning. Besökare skall kunna röra sig fritt inom området både enskilt och i stora grupper på ett sätt som tillgodoser såväl deras bekvämlighet som parkens behov av vård och värn.

Det skall vara lätt att ta sig till Ekoparken. Biltrafik och annan motordriven trafik måste dock kraftigt begränsas p.g.a. av de störningar som den ofrånkomligen innebär. Området skall därför betjänas av god kollektivtrafik, bra cykelvägar och gångvägar samt ridvägar till och inom området. Gång- och cykelförbindelserna till området måste utvecklas. Ett sätt kan vara att ordna bra vandrings-, cykel- och ridleder på ett sätt som smälter in i landskapet. Detta bör så långt möjligt göras utan att bygga nya vägar. Miljöanpassad båttrafik till området och mellan dess olika delar bör utvecklas. Det medför att nya bryggor kan behöva byggas. Därvid bör man i första hand utnyttja gamla brygglägen. Men även kollektiva förbindelser, gång- och cykeltrafik måste anpassas till de krav som Ekoparkens speciella karaktär ställer. Sålunda måste man noga tillse att exempelvis gång- och cykelstigar, bryggor och andra anläggningar placeras och utformas så att de inte strider mot kulturmiljöns och naturvårdens krav.

Handlingsprogram

Handlingsprogrammet omfattar en mängd åtgärder, alltifrån akuta insatser till sådana som är viktiga på lång sikt. Akut är att värna området och de kvaliteter det har idag. Men på längre sikt önskar vi givetvis utveckla dessa värden för att bättre ta dem tillvara. Det innebär i många fall att återställa natur- och kulturmiljöer. Samtidigt är det viktigt att området visas, så att så många stockholmare samt svenska och utländska turister som möjligt får upp ögonen för dess skimrande kvaliteter, dock med ett krav på balansen så att slitaget inte ökar.

Förbundet för Ekoparken anser:

Angående tillämpningen av lagen om nationalstadsparken att:

- lagens förbud att bebygga parklandskap och naturmiljö samt att skada det historiska landskapets natur- och kulturvärden skall tolkas strikt,

Angående Ekoparkens omfattning att:

- Hjorthagen på sikt bör ingå i nationalstadsparken (se karta),
- den gröna markens andel av Ekoparkens totalyta ej får minska utan skall snarare öka.

Angående bevarande och skydd av den biologiska mångfalden att:

- Åtgärder skall vidtas för att stimulera den biologiska mångfalden,
- kvarvarande ädellövskog inte får decimeras,
- naturreservat skall bildas på Norra Djurgården,
- naturvärdena på Södra Djurgården måste säkerställas genom utnyttjande av lämplig lagstiftning,
- parkerna vid Stora och Lilla Frösunda skall bevaras,
- Hagakullen har blivit en viktig plats för biologisk mångfald och bör därför fredas från olika storstilade gestaltungs försök,
- Ulriksdal-Sörentorp-Tegelhagen bör ges ställning av ett sammanhängande naturområde för att skydda spridningsvägar,
- förbindelsen med Järvafältet bör skyddas genom inrättande av naturreservat,
- följande spridningsvägar måste säkerställas: Järvafältet-Ulriksdal (se ovan), Bergshamra-Brunnsvikens norra strand, Bellevueparken-Kräftriket, Tekniska Högskolan-Sofiahemmet-Östermalms IP, Storängsbotten-Gärdet-Tessinparken-Ladugårdsgården

- de, Lilla Värtan, Saltsjön mellan Södra Djurgården och Nacka,
- området med tillfällig bebyggelse vid Tre Vapen på Ladugårdsgården skall omvandlas till grönyta för att vidga spridningskorrvidoren,
 - en grön förbindelse mellan Karlberg och Haga på sikt skall återskapas, eventuellt via en grön stadsdel ovanpå Norra station,
 - den gröna förbindelsen västerut med Solna skall förstärkas,
 - större delen av industriområdet i Storängsbotten skall avvecklas och naturmark återskapas,
 - Ekoparken skall ges en grön inramning omedelbart väster om Uppsalavägen.

Angående trafik och utformning av trafikleder att:

- Norra Länken inte kan accepteras i den utformning som den givits i tidigare planer,
- Bellevuelänkens intrång i Bellevueparken skall elimineras genom att leden förläggs i eller under Cedersdalsgatan,
- Frescatitunneln och tunnelmynningarna vid Roslagstull skall utgå,
- om Norra Länken byggs så skall den avslutas med en trafikplats i Värtan i anslutning till Siljaterminalen utan att inkräkta på Hjorthagens gröna miljö,
- Björnnäsvägen skall stängas för genomfartstrafik,
- Österleden med trafikplatsen vid Frihamnen och övriga anordningar utgör ett så kraftigt intrång i miljön att den inte skall byggas,
- Bergiusvägen och Fiskartorpsvägen längs Laduviken skall göras avsevärt mindre,
- Ulriksdal skall förenas med Brunnsviken, exempelvis genom att Bergshamraleden sänks ned och överdäckas,
- Solna Skyway genom Ulriksdal inte får byggas och att snabbspårvägen måste ges en sträckning som inte inkräktar visuellt på det historiska parklandskapet,
- Solna stads förslag till Norrtullsinfart – större grönområde kring Stallmästaregården samt nedsänkning av Uppsalavägen vid Linvävartorpet – skall förverkligas,
- Roslagsvägens och Lidingövägens störningar och barriäreffekt skall dämpas genom en "mjuk" utformning. En arkitektävling bör utlysas för dessa vägar!

- nya parkeringsplatser ej får inrättas på grönytor.

Angående bebyggelseplanering att:

- en eventuell exploatering av gasverksområdet måste vara småskalig med beaktande av att industrihistoriska byggnader bevaras,
- bebyggelsen vid Järva Krog sedd från Brunnsviken skall döljas eller tonas ned, bl.a. genom trädplantering,
- Västra Frösunda, vid området runt Ulriksdals idrottsplats, inte får bebyggas på sådant sätt att det stör vyn från Brunnsviken,
- Ballongberget inte får bebyggas,
- endast en måttfull bebyggelse i Albano-området, som inte stör parklandskapet kring Haga-Brunnsviken, kan accepteras,
- Roslagstullsberget inte får ges högre eller mer framträdande bebyggelse än idag,
- begränsad komplettering av universitetet kan accepteras om bebyggelsen är anpassad som hus i park,
- inga nya idrottsanläggningar av permanent karaktär får byggas i nationalstadsparken,
- alla befintliga och ej utnyttjade byggrätter i området, liksom i angränsande områden, skall inventeras och ses över,
- en utredning bör göras om hur Värtans och Louddens hamnområden kan omvandlas för att tillföra Ekoparken nya värden.

Angående skötseln av parker och natur att:

- skötselplaner bör snarast tas fram för alla delar av Ekoparken,
- högspänningsledningen genom Norra Djurgården och Bergshamra måste grävas ned eller sjöförläggas på hela sträckan genom Ekoparken, inklusive Hjorthagen,
- Husarviken skall restaureras och ges en grön inramning,
- Bellevueparken skall återskapas,
- restaurering av Tivoli skall genomföras och den historiska parken återskapas,
- vissa historiska värden i Haga-parken, baserade på Pipers planer, skall återskapas,
- naturmark vid Fisksjöäng skall återskapas,
- norra Brunnsviken behöver förskönas genom landskapsgestaltande insatser, som ska syfta till att förstärka dess gröna inramning,

- inga stora utomhusarrangemang kan accepteras som medför skador på park- och naturmark.

Angående skötseln av byggnader att:

- ett flertal hus och kulturmiljöer måste ges skydd och skötselöreskrifter samt rustas upp,
- den öppna parkeringen framför SAS-kontoret vid Frösunda tas bort (t.ex. genom att gräva ned den),
- de gamla gasklockorna och övriga tegelbyggnader från gaseparken skall bevaras.

Angående området tillgänglighet att:

- anläggningar inom området skall ha en öppen karaktär så att de ej behöver spärras av,
- ett sammanhängande system av cykel- och gångvägar samt ridvägar / ridstigar genom hela Ekoparken bör anläggas - "Ekoparkens cykel- vandrings- och ridleder",
- Roslagsbanans gamla bropelare bör utnyttjas för att skapa en cykel- och gångbro över Stocksundet,
- en gångbro över Ålkistan skall byggas,
- Husarbron bör återuppföras för att förbättra förbindelserna mellan Hjorthagen och Fisksjöäng.

Angående hur området skall visas att:

- Ekoparken skall göras känd via alla lämpliga medier, såsom trycksaker, video och Internet,
- Ekoparken skall presenteras för besökare av kultur- och naturvetenskapligt sakkunniga guider,
- information om Ekoparken skall tillhandahållas inte bara på svenska utan också på engelska, franska och tyska, viktiga turistpråk t.ex. japanska och på större invandrarspråk t.ex. spanska och finska,
- informationsskyltar med karta och text om nationalstadsparkens unika natur- och kulturvärden ska sättas upp vid de större infartsvägarna för gående till parken,
- Kulturhuset och Sverigehuset bör kunna ge information om nationalstadsparken,
- ett centrum bör inrättas för guidning, utbildning och information om Ekoparken.

Följande föreningar är medlemmar i Förbundet för Ekoparken

Bellevueförbundet • Bergianska Trädgårdens Vänner • Bergshamra för alla • Bergshamras koloniförening • Confidencen Rediviva • Djurgårdens Hembygdsförening • Djurgården - Lilla Värtan miljöskyddsförening • Friluftsförbundet Stockholms Distriktsförbund • Friskis och Svettis • Fälthbiologerna Stockholm • Uppland • Gotland • Föreningen Ekhagen • Föreningen Natur och samhälle i Norden • Föreningen Stockholms Auktoriserade Guider • Föreningen Stora Skuggan • Föreningen Äventyrarna • Haga Brunnsvikens vänner • Hembygdsföreningen på Norrmalm • Hembygdsföreningen Östermalm • Hyresgästföreningen på Östermalm • Naturskyddsföreningen i Stockholms län • Naturskyddsföreningen i Sollentuna • Naturskyddsföreningen Solna - Sundbyberg • Norra Djurgårdens Vänner • Picknick - klubben • Saltsjöbadens Naturskyddsförening • Samfundet St. Erik • Segelsällskapet Brunnsviken • Segelsällskapet Vega • Stallmästargårdens båtsällskap • Sofia Hembygdsförening • Stiftelsen Rosendals Trädgårdar • Stockholms Fältrittklubb • Stockholm Marathon • Stockholms Naturskyddsförening • Stockholms Orienteringsförbund • Stockholms Ornitologiska Förening • Stockholms Vandrarförening • Symbios • Sundbybergs Hembygdsförening • Svenska Turistföreningen Stockholmskretsen • Svenska Cykelsällskapet Stockholmssektionen • Södermalmsparkernas Vänner • Ulriksdals Hembygdsförening • Vårt Stockholm.

B Föreningsbrev

Begränsad eftersändning
Förbundet för Ekoparken

FÖRBUNDET FÖR
EKO
PARKEN

Värna · Vårda · Visa

Är förbundets riktmärken som innebär:

- att Ekoparkens natur- och kultur-
miljöer restaureras, värnas, vårdas
och visas samt utvecklas i samklang
med deras historiska värden
- att parken gärna utvidgas med
områden som tidigare hörde till
Djurgården
- att väcka opinion om parkens
exceptionella värden

ADRESS Stora skuggans väg 30 115 42 Stockholm

TEL / FAX 08-15 76 11 · HEMSIDA www.ekoparken.a.se · E-POST ekopark@algonet.se